

Hur tror du att det går?

Vad vet du egentligen om utvecklingen i världen?

Stämmer din världsbild med hur verkligheten faktiskt ser ut? Om du är som de allra flesta människor i Sverige är din världsbild mycket dystrare än vad den borde vara.

Alla har någon slags bild av vad som händer i resten av världen, hur det ser ut i Afrika eller i Asien och om det blir bättre eller sämre. Kunskapen om världen varierar naturligtvis stort. Vissa har rest runt hela jorden, andra har läst hyllmeter om utvecklingen i Västafrika, många har levt en stor del av sitt liv i andra länder än Sverige och vissa studerar utvecklingsfrågor på universitetet.

Men oavsett om du aktivt söker kunskap om andra länder eller har fullt upp med att försöka förstå vad som händer runt dig, möts du ständigt av omvärldsbilder från väldigt många källor. Du får dem från din morgontidning, kvällsnyheterna, ditt Facebook- eller Twitterflöde, dina favoritfilmer eller TV-serier, från böckerna du läser och personer du pratar med, från annonser i tunnelbanan, TV-galor och insamlingar på stan.

Väldigt få av dessa källor har som syfte att ge dig en balanserad eller fullständig bild av världen.

TV-nyheterna berättar om krig, epidemier och naturkatastrofer, men uppdaterar dig sällan om långvarig fred eller frånvaro av sjukdomar eller katastrofer. Filmer, böcker och TV-serier behöver ett spänningsmoment och hjälporganisationer behöver visa problemen de försöker lösa.

Det är upp till dig att försöka balansera alla dessa bilder, sätta dem i ett sammanhang och skapa en egen uppfattning om läget i världen. Det är otroligt svårt. Särskilt svårt är det när man redan på förhand har en förutfattad bild av hur världen ser ut. En bild som i sin tur har skapats av andra bilder man matats med från olika håll.

Världen är bättre än du tror

Det har genomförts flera undersökningar de senaste 15 åren om hur vi tror att läget i världens länder är.³ Under åren 2013–2015 har till exempel stiftelsen Gapminder genomfört en rad undersökningar i länder som Sverige, Norge,

³ Bland andra av Sida, FN:s utvecklingsprogram, UNDP och Stiftelsen Gapminder

Foto: Michael Åberg

Tyskland, Storbritannien och USA. Resultatet från alla dessa undersökningar har ett gemensamt resultat, vi tror att läget i världen är sämre än vad det i verkligheten är.

Till exempel trodde bara mellan fem och tio procent av de tillfrågade i Tyskland, Storbritannien och USA att den extrema fattigdomen i världen har minskat de senaste 30 åren. Sanningen är att den har minskat med 75 procent sedan 1990.

Hela 90 procent av de tillfrågade trodde att färre än vartannat barn i världen får vaccin mot mässlingen (hälften trodde att det var två av tio) när sanningen är att åtta av tio barn idag får vaccinet. I USA var bara sju procent av de tillfrågade medvetna om att medellivslängden i världen har stigit till 70 år och lika få visste att barnadödligheten sjunkit till under fem procent.

Lika fel hade de flesta på frågor om hur stor

andel av energin som kommer från vindkraft eller att kvinnor i de flesta länder i världen numer bara får två barn. På fråga efter fråga svarar 70-90 procent att världen är sämre än vad statistiken visar.⁴

Samma paradox på hemmaplan

Samma fenomen, en överdriven problemfokusering, är inte ovanligt även när det gäller kunskapen på hemmaplan. En snabbare och oavbruten nyhetsrapportering om brott, våld och mord skapar lätt en felaktig bild av att brotten ökar och livet blir mer otryggt, även om det oftast inte stämmer. Den generella trenden i Europa och USA är att allt färre utsätts från brott, våld och rån och ändå tror de flesta att brotten ökar. Det ökade informationsflödet genom sociala medier, internet och allt fler nyhetskanaler som tävlar om din uppmärksamhet samtidigt som de tävlar om att vara först och snabbast bidrar ytterligare till trenden.

⁴ Gapminder, Ignorance Project. www.gapminder.org/ignorance/

»Eftersom det finns exempel på framsteg inom alla regioner, inom alla områden och för alla typer av länder måste vi kunna lära av dem som har lyckats.«

I Sverige tror mellan 70 och 80 procent av befolkningen att brottsligheten ökar, trots att allt färre utsätts för brott. Det dödliga våldet, mord och dråp, har sannolikt aldrig varit så lågt som det är just nu.⁵ En orsak till denna paradox är att toleransen för tex våld generellt sett minskat. Vi blir allt mer upprörda över brottslighet vilket leder till fler skrivelser om brott, fler anmälningar om brott, men också mindre verklig brottslighet.

Det finns en tydlig parallell till okunskapen om utvecklingen i världen. Samtidigt som allt färre lever i extrem fattigdom och dör av krig eller naturkatastrofer, ökar rapporteringen om just detta. Ju ovanligare händelse, desto större chans för nyhetsrapportering och tvärtom. Ju fler demokratiska val som sker utan oroligheter eller fusk, desto mindre blir uppståndelsen kring dem. Utvecklingen skapar en bättre värld och större fokusering på problemen, samtidigt.

Spelar det någon roll?

Gör det något om vi tror att större delar av världen lider av fattigdom och hunger än vad som faktiskt är fallet? Ja, det finns flera anledningar till varför det är viktigt att känna till framstegen och inte överdriva problemen. Framför allt är det viktigt att ha en korrekt verklighetsbeskrivning när man fattar beslut om framtiden.

Ständiga motgångar är förlamande. Om vi inte vet att det sker förbättringar är det lätt att tro att det inte går att minska hungern och fattigdomen, eller på andra sätt förändra världen.

Det leder till känslor av hopplöshet – varför försöka förändra världen om det ändå inte verkar göra någon skillnad?

Om vi däremot vet att många länder i Afrika söder om Sahara lyckats vända den svåra hiv-epidemin, betyder det även att andra länder kan göra det – med rätt politik och rätt hjälp från omvärlden. Då blir det också meningsfullt att bidra till den förändringen.

I Sverige har en ny slags biståndskritik vunnit mark de senaste åren, kritik som bygger på förställningen att Sverige har ”pumpat in pengar i Afrika” och att det ”ändå inte har blivit bättre”. Om det vore sant borde vi naturligtvis avbryta vårt stöd genast. Sanningen är dock att det faktiskt har blivit mycket bättre, även i Afrika söder om Sahara.

Vi kan lära av framstegen. För att kunna dra lärdom av de länder som har gjort stora framsteg, måste vi först känna till framstegen. Så länge vi inte har en korrekt verklighetsuppfattning är risken stor att vi drar fel slutsatser. Eftersom det finns exempel på framsteg inom alla regioner, inom alla områden och för alla typer av länder måste vi kunna lära av dem som har lyckats. Varje land behöver inte uppfinna hjulet på nytt.

Rädsla och överdriven oro skapar fördomar och hat. Fördomar frodas i okunskap. När situationen beskrivs som att vi står på avgrundens brant, blir lösningarna allt mer desperata. Letandet efter syndabockar kan lätt ta fokus från sökandet efter varaktiga lösningar på de problem som faktiskt finns.

⁵ BRÅ – Brottsförbyggande rådets Nationella Trygghetsundersökning NTU 2014.